

Biopaliwa

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

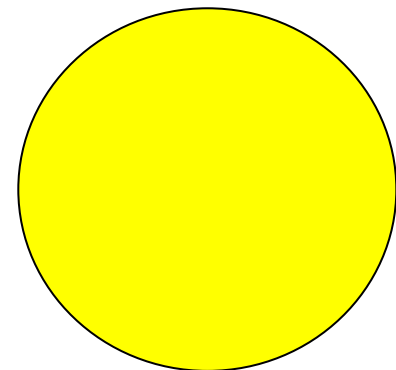
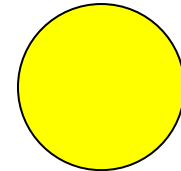
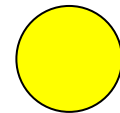
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

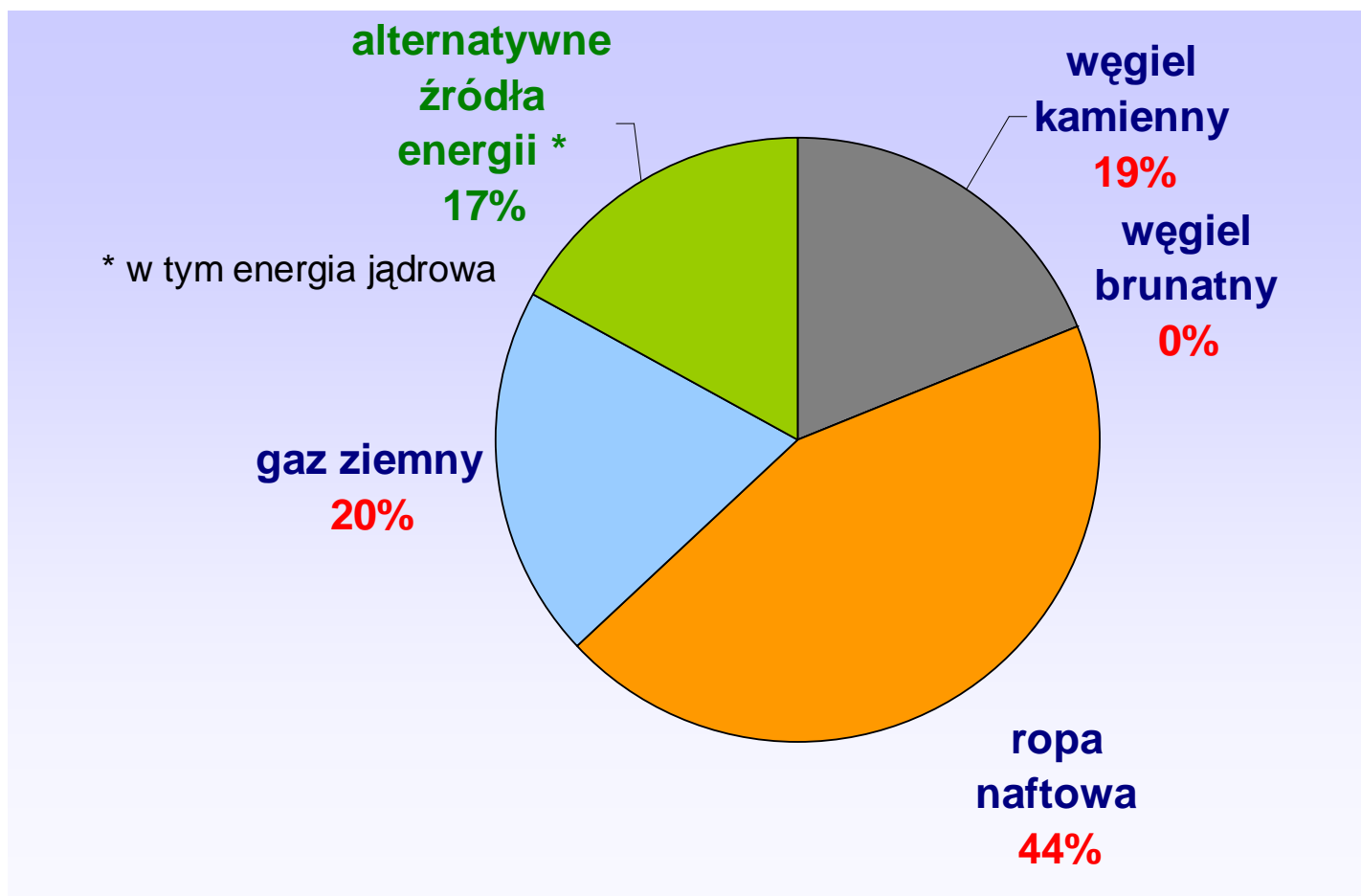
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Energia słoneczna – praźródło

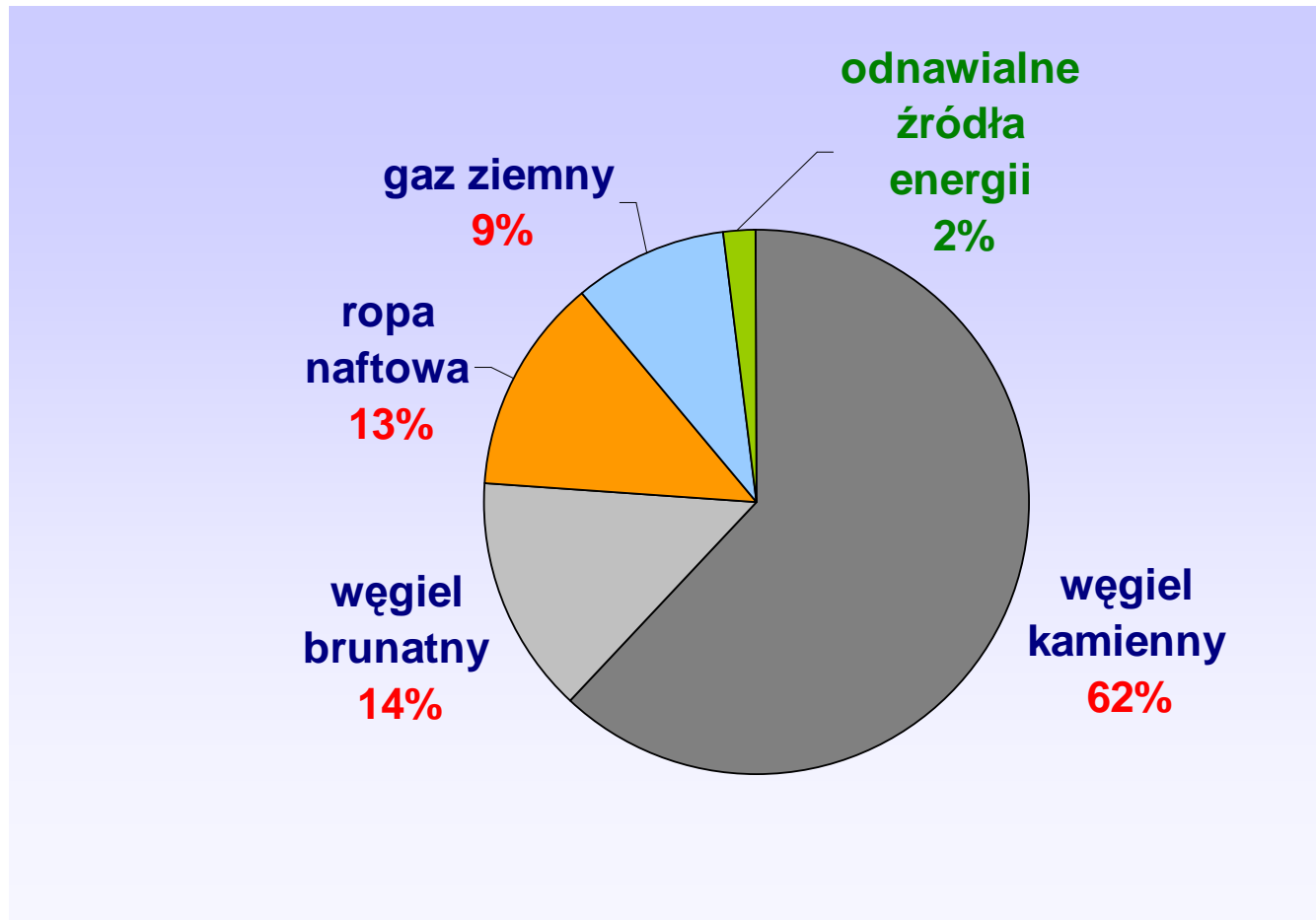
- Energia wodna – $4,6 \times 10^{13}$ kWh
- Biomasa – $152,4 \times 10^{13}$ kWh
- Fale i energia morska – $762,1 \times 10^{13}$ kWh
- Wiatr – $3.084,4 \times 10^{13}$ kWh

Struktura zużycia paliw w Unii Europejskiej

Struktura zużycia paliw w Polsce

Zasoby energii odnawialnej w Polsce

Kolejność	Zasoby energii odnawialnej	Potencjał energetyczny	Udział Procentowy
1	Energia geotermalna	625 000 PJ/rok	99,8%
2	Biomasa	407 PJ/rok	0,2 %
3	Energia słoneczna	280 PJ/rok	
4	Energia wiatru	140 PJ/rok	
5	Energia wodna	43 PJ/rok	
Razem		625 870 PJ/rok	100%

•Biopaliwa transportowe

- Cel na rok 2010 – 5,75%
- Wykonanie za rok 2006 – 0,92%
- Cel na rok 2020 – 10%

Kategorie biopaliw – paliwa ciekłe:

- Bioetanol czysty E100
- Bioetanol w mieszankach z benzyną – zawartość etanolu w % (v/v), np. E85
- Biometanol jako komponent bądź paliwo otrzymane z biomasy
- Czyste oleje roślinne (PVO – pure vegetable oils), wytłoczone i wyekstrahowane z roślin i rafinowane (ale nie modyfikowane chemicznie)
- Biodiesel zawierający estry metylowe kwasów tłuszczowych w mieszankach z olejem napędowym B5, B30 i B100

Inne rodzaje biopaliw i dodatki przeciwstukowe

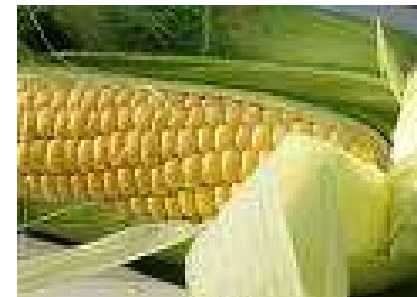
- Btl (biomass to liquid) w formie ciekłych frakcji i ich mieszanin otrzymywanych z biomasy, jako biopaliwa lub komponenty paliw
- Bio-ETBE (eter etylo-t-butyłowy) , otrzymany z bioetanolu (47% v/v), jako dodatek przeciwstukowy do benzyn
- Bio-MTBE (eter metylo-t-butyłowy), otrzymany z biometanolu (36% v/v), jako dodatek przeciwstukowy do benzyn

Paliwa gazowe

- Biogaz rolniczy jako paliwo otrzymywane z biomasy i z materiałów odpadowych metodą fermentacyjną,
- Bio-wodór, jako paliwo otrzymywane z biomasy i materiałów odpadowych
- Eter dimetylowy (Bio-DME), otrzymywany z biomasy, stosowany jako paliwo do silników

Biopaliwa pierwszej generacji

- Bioetanol otrzymywany z surowców „spożywczych” (zboża, buraki cukrowe)
- Czyste oleje roślinne, otrzymywane z nasion roślin oleistych
- Biodiesel w formie estrów metylowych lub etylowych wyższych kwasów tłuszczowych po ich trans-estryfikacji
- Biodiesel otrzymywany z trans-estryfikacji zużytych olejów roślinnych posmażalniczych i tłuszczów zwierzęcych
- Bio-etr etylo-t-butylowy (ETBE), otrzymywany na bazie obróbki chemicznej bioetanolu
-

Biopaliwa drugiej generacji

- Bioetanol z lignocelulozy na drodze hydrolizy kwasowej lub enzymatycznej polisacharydów i fermentacji alkoholowej
- Biopaliwa syntetyczne otrzymane na drodze zgazowania biomasy i syntezy produktów tego zgazowania (procesy BtL – biomass to liquid – metoda Fischera-Tropscha)
- Biodiesel otrzymany po rafinacji wodorem tłuszczu odpadowych roślinnych i zwierzęcych
- Biogaz (syngaz SNG) otrzymany w wyniku zgazowania lignocelulozy i syntezy produktów tych procesów, o właściwościach gazu naturalnego,
- Biowodór, otrzymywany z drodze zgazowania hydrotermicznego biomasy roślinnej lub na drodze biotechnologicznej-fermentacyjnej

Główne źródła surowcowe w Polsce

- Słoma zbożowa i odpady rolnicze
- Drewno odpadowe z lasów i odpady drzewne
- Drewno z plantacji roślin uprawnych energetycznych
- Odpady przemysłu rolno-spożywczego i celulozowo-papierniczego
- Gnojowica i obornik wykorzystywane do produkcji biogazu,
- Rośliny oleiste jako źródło olejów roślinnych przerabianych na tzw. biodiesel
- Surowce skrobiowe wykorzystywane do produkcji bioetanolu

Technologie produkcji biopaliw

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Główne technologie

- **Technologie termochemiczne**
  - **Spalanie**
  - **Piroliza**
  - **Gazyfikacja**
  - **Gazyfikacja z rozwinięciem do paliw ciekłych**
- **Biotechnologie**
  - **Biofotoliza wody przy użyciu mikroalg**
  - **Fotobakteryjna fermentacja**
  - **Fermentacja ciemna**
  - **Fermentacja dwustopniowa: ferm. ciemna+fotofermentacja**
  - **Biokatalizowana elektroliza wody**
  - **Fermentacja metanowa**
  - **Biokonwersja lignocelulozy do alkoholi**
  - **Bioogniwa paliwowe**

Piroliza

Piroliza biomasy polega na ogrzaniu biomasy w temperaturze 250-650°C, przy 0,1-0,5 MPa, bez dostępu powietrza, w celu zamiany biomasy w ciekłe oleje i węgiel drzewny oraz składniki gazowe. Jest to zwykle proces bezkatalityczny. Proces ten może być przeprowadzony w sposób szybki lub wolny.

W pirolizie wolnej uzyskuje się głównie węgiel drzewny, stąd nie jest ona interesująca przy produkcji wodoru.

W wysoko-temperaturowej pirolizie biomasę wygrzewa się szybciej bez dostępu tlenu. W ten sposób uzyskuje się:

- produkty gazowe, jak H_2 , CO, CO_2 i inne gazy o charakterze organicznym,
- frakcję ciekłą włączając w to smołę i oleje, które w temperaturze pokojowej pozostają w formie ciekłej, jak aceton, kwas octowy, itp.
- frakcję stałą, głównie wypalony węgiel drzewny.

Gazyfikacja biomasy - syngaz

Gazyfikacja biomasy polega na zamianie mokrej biomasy (wilgotność poniżej 35%) w produkty gazowe (syngaz) poprzez ogrzanie biomasy do ok. 600°C w obecności powietrza (30% stechiometrycznie), w obecności katalizatorów. Biomasa jest częściowo utleniona, co prowadzi do uwolnienia produktów gazowych i utworzenia węgla drzewnego, a ten ostatni ulega redukcji do wodoru, tlenku węgla, ditlenku węgla i metanu:

Reforming - biowodór

Reforming polega na produkcji wodoru ze zgazowanych produktów za pomocą przegrzanej pary wodnej lub mieszaniny pary i tlenu w obecności katalizatorów.

Wodór może być produkowany z CO i z metanu na drodze reformingu parowego. Może być także produkowany z metanolu i etanolu.

Proces gazyfikacji jest najdogodniejszy do produkcji wodoru. Wydajność wodoru ok. 90%.

Etapy produkcji etanolu do celów paliwowych

- **Przygotowanie surowców**
  - **Uplynnianie i scukrzanie surowców skrobiowych**
- **Fermentacja**
- **Destylacja**
- **Odwadnianie**

Biorafineria

- Frakcjonowanie składników biomasy roślinnej i ich przetwórstwo metodami biotechnologicznymi do użytecznych produktów końcowych
  - Biopaliwa II generacji
  - Bio-chemikalia
  - Żywność i pasze
  - Nutraceutyki i farmaceutyki

Obróbka biomasy ligninocelulozowej

- **Zabiegi termo-mechaniczne**
Rozdrabnianie, mielenie, ścieranie, ekstruzja
- **Zabiegi hydrotermiczne**
Para pod ciśnieniem, eksplozja parowa, gorąca woda, parowanie ciśnieniowe połączone z użyciem rozc. kwasów lub alkaliów
- **Obróbka kwasowa**
Rozcieńczony kwas (H_2SO_4), stęż. kwas na zimno (H_2SO_4)
- **Obróbka alkaliczna**
 $NaOH$, NH_4OH , $Ca(OH)_2$, eksplozja z amoniakiem

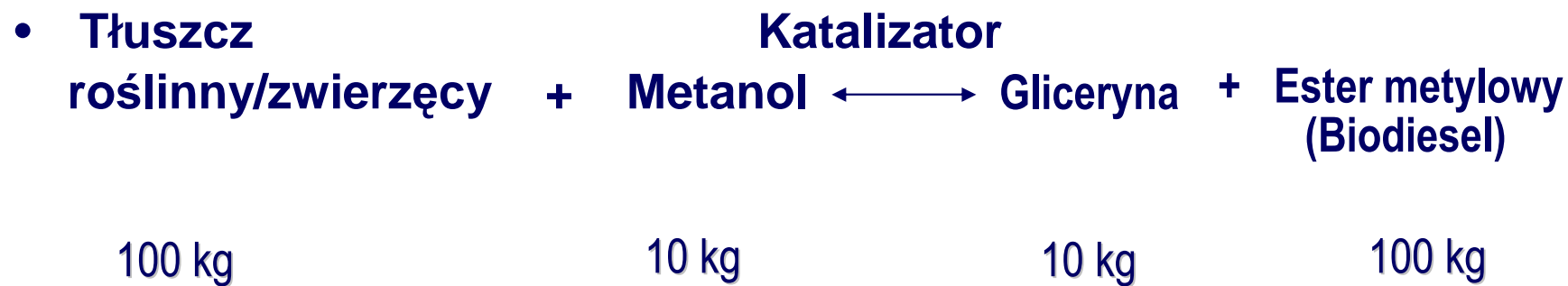
Biodiesel - definicja

- Monoalkilowe estry długołańcuchowych kwasów tłuszczowych pochodzące z odnawialnych surowców tłuszczowych, takich jak tłuszcze roślinne lub zwierzęce
– definicja podana przez American Society for Testing and Materials

Surowce do produkcji biodiesla

- olej rzepakowy - Europa
- olej palmowy - Malezja
- olej sojowy - USA
- olej słonecznikowy – Francja, Europa Wsch.
- przepracowane oleje z zakładów gastronomicznych – USA
- Łój wołowy

Uproszczony bilans materiałowy

Typowy katalizator: zasada sodowa lub potasowa (kwasy, enzymy)

Zalecany jest 100% nadmiar metanolu, tzn. 6 moli metanolu 1 jeden mol triacyloglicerolu

Technologia transestryfikacji

Nasiona rzepaku tłoczy się na zimno z odzyskiem 83% oleju. W wyciekach pozostaje 13% oleju. Wydajność tłoczenia - 340 kg oleju/t nasion. Temperatura oleju nie przekracza 45°C.

Proces transestryfikacji prowadzi się dwuetapowo w temp. 60-70°C w obecności katalizatora NaOH (3-6%). Na I stopniu stosunek molowy TAG:MeOH wynosił 1:3,5, na II stopniu 1:0,95. Po zakończeniu transestryfikacji usuwa się nadmiar MeOH przez przedmuchanie i oddziela frakcję glicerynową.

Frakcję estrową wykwasza się kwasem fosforowym, usuwając pozostałe w niej mydła potasowe i resztki katalizatora. Pozostałe wolne kw. tłuszczowe neutralizuje się wodorotlenkiem amonu i pozostawia w estrach. Z fazy glicerynowej po usunięciu metanolu wykwasza się mydła do wolnych kwasów tłuszczowych (WKT) i po ich oddzieleniu otrzymuje surową glicerynę.

Biogaz

- Istotą produkcji biogazu jest beztlenowa fermentacja metanowa materii organicznej, prowadząca do wytworzenia mieszaniny gazów, tzw. biogazu, składającego się w dwóch trzecich z metanu i jednej trzeciej dwutlenku węgla.
- Oprócz tego w skład biogazu wchodzi niewielkie ilości wodoru, siarkowodoru, amoniaku i śladowe ilości innych gazów.

Etapy wytwarzania biogazu

- Przygotowanie surowca
- Hydroliza pod wpływem enzymów wytwarzanych przez bakterie
- Faza zakwaszania, polegająca na fermentacji prostych cząsteczek organicznych (cukrów, białek, tłuszczów) do kwasów tłuszczowych (octowy, propionowy, masłowy), oraz wodór i CO₂
- Acetogeneza - fermentacja octowa, polegająca na przemianie kwasów do kwasu octowego. W środowisku pozostaje kw. octowy, wodór i dwutlenek węgla.

- Metanogeneza - fermentacja metanowa, polegająca na zamianie kwasu octowego i wodoru do metanu. Usuwanie wodoru jest korzystne dla etapu acetogenezy, gdyż wodór jest toksyczny dla bakterii octowych. Proces metanogenezy jest wolny.
- Gromadzenie wodoru w zbiornikach.

W niektórych instalacjach etap hydrolizy i zakwaszania są prowadzone w oddzielnych zbiornikach.

Klasyfikacja metod produkcji biogazu

Kryterium	Cechy różnicujące
Liczba etapów procesu	Jednoetapowy Dwuetapowy wieloetapowy
Temperatura fermentacji	Psychrofilna Mezofilna Termofilna
Tryb napełniania zbiornika	Nieciągły Półciągły ciągły
Zawartość suchej substancji	Fermentacja mokra (12-15% s.s., można pompować) Fermentacja sucha (>16% s.s.)

Skład biogazu

Składnik	Stężenie
Metan	50-75%v/v
Dwutlenek węgla	25-45% v/v
Woda	2-7% v/v
Siarkowodów	20-20000 ppm
Azot	<2% v/v
Tlen	<2% v/v
Wodór	<1% v/v

Wykorzystanie biogazu

- Bezpośrednie spalanie w bojlerach – woda grzewcza
- Kogeneracja – silnik spalinowy połączony z generatorem prądu
- Sprężony metan – napęd transportowych silników spalinowych
- Wykorzystanie metanu do produkcji metanolu i dalej do zasilania ogniw paliwowych

Aspekty prawne

- Ustawa z dnia 10.04.1997: Prawo energetyczne
- Ustawa z dnia 27.04.2001: Prawo ochrony środowiska
- Ustawa z dnia 07.07.1994: Prawo budowlane
- Ustawa z dnia 22.12.2001: o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych
- Ustawa z dnia 25.08.2006 o biokomponentach i paliwach ciekłych
- Ustawa z dnia 18.07.2001: Prawo wodne
- Ustawa z dnia 7.07.1994: Prawo budowlane
- Ustawa z dnia 16.04.2004: o ochronie przyrody
- Ustawa z dnia 03.10.2008: o ocenach oddziaływania na środowisko

